

ФЕЛТОН „СВЕДОЦИ ПРОШЛОСТИ“ 4
– НАРОДНИ МУЗЕЈ ШАБАЦ И
„ГЛАС ПОДРИЊА“

Либаде

Речи су моћни временшлов, водиле су нас у претходним фељтонима од миленијума пре нове ере, времена првих становника овог подручја, кроз Антику, године када је све око нас било у рукама Римског цара, а сада, попут моћне птице прелећемо векове и долазимо на размесу столећа.

Завршавао се 19. век, једно доба ближило се крају, а пред очима људи рађало се ново столеће. Увек несигурни Балкан играо је на танкој жици између великих сила, а осим у политичком смислу, утицаји модерног европског и традиционалног, оријенталног сударали су се и на другим животним пољима. Посебан изазов тих времена било је створити и очувати национални идентитет, а опет смело прихватити одлике модерности са друге стране Саве.

Нигде као у одевању није се увиђало преклапање утицаја “Јевропе” и традиције простора вековима обликованих османским утицајем. Још средином 19. века српска грађанска ношња добија национално обележје, а крајем “осаметотих” у материјал се уткао стари континент. У наредним редовима огрунуће нас либада, око нас ће бити крај претпрошлог и почетак прошлог столећа.

Либаде је женски горњи одевни предмет, налик данашњој јакни. Напред је целом дужином био отворен, није се закопчавао и имао је карактеристичне звонасте рукаве. Украс је сконцентрисан дуж ивица и око косих прореза на полећима. Постава је са посебном пажњом одабрана за делове видљиве при покретима, као што су предњи и доњи делови рукава. Пешевни (крајњи, реверси) били су мање или више заобљени, а са унутрашње стране нашиван је мали џеп. Постава је од памучне тканине или јагњег, зејег, крзна, као зимских верзија либада у планинским пределима.

У почетку је то био део градске ношње, а касније полако прелази у сеоску. Девојка на селу први пут је облачила либаде за своје венчање, потом га, као удата жена, носила за вашаре, посела, славу и друге верске празнике, а у овој одећи одлазила је и на вечни починак.

Градске занатлије (терзије) израђивале су их од скућних материјала: кадифе, сомота, атласа, свиле и чоје. Често је украшаван сребрним и златним нитима, перлама, шљокицама, бућмом, гајтаном и позамантеријским тракама. Мотиви веза су стилизовани флорални или геометријски орнаменти. Филигрантски урађени детаљи представљају врхунско занатско и уметничко дело. Посебно се истиче украшавање техником златовеза. Због своје лепоте и скупоцености представљао је статусни симбол жене која га је носила.

Најквалитетнији материјали коришћени за његову израду и украшавање, као и стилски укомпоновани мотиви допринели су да либаде постане најелегантнији и највреднији хаљетак српске женске грађанске ношње. Присутан је, у неким деловима Србије све до средине прошлог века, а данас живи кроз сценске приказе фолклорних и уметничких друштва.

Према наводима етнолога и антрополога шабачког Народног музеја **Александра Јовановић**, либаде украшене златовезом, због своје лепоте и скупоцености, представљао је симбол богатства жене. Оне настале средином 19. века богатије су украшене од каснијих верзија. Украси на њима су дискретни и извођени само око ивица и прореза. То се највише односи на црне атласне либаде које су старије жене носиле и до Другог светског рата.

**М. Живановић
и Д. Благојевић**

ЗА “ГЛАС ПОДРИЊА” УРСУЛА ЛОЈБЛИ, ДИРЕКТОРКА

ИНСТИТУЦИЈЕ ГРАДА ЗАВИДАН АКТИВИЗАМ И ЗАВИДАН АКТИВИЗАМ И

“Мачвански округ је у претходном периоду успешно конкурисао за подршку кроз пројекте Владе Швајцарске. Институције града Шапца показале су завидан активизам спремност на сарадњу са нама. Кроз пројекат Подршка реформи пореза на имовину остварили смо прву сарадњу са Шапцем. Били смо импресионирани њиховим планом укључивања грађана у процес доношења одлука о томе како ће се користити новац прикупљен кроз порезе и како ће се пратити његово трошење”, истиче Урсла Лојбли, директорка Швајцарске канцеларије за сарадњу у Србији

У наредне четири године Швајцарска ће одредити 95 милиона евра за подршку Србији, што је за 10 одсто више у односу на период 2014-2017, ово потврђује позицију Швајцарске као једног од четири билатерална донора у Републици Србији. Посебна пажња током наредног периода биће посвећена родној равноправности, питањима у области миграција, као и укључивању свих рањивих група у одржив економски и друштвени развој на локалном и националном нивоу. Стратешка подршка је великим делом усмерена, као

и на њеном реформском путу ка европским интеграцијама, кроз промовисање наших вредности попут демократије, децентрализације и укључивања свих грађана у друштвене процесе. Документ Стратегије дефинише области и циљеве подршке коју ћемо пружати институцијама, цивилном друштву, приватном сектору и грађанима у наредне четири године кроз бројне програме и пројекте. Нова Стратегија сарадње је доказ нашег партнерства са Србијом које се заснива на међусобном поверењу, разумевању и поштовању. Стра-

ној модернизацији српског друштва. Посебну пажњу ћемо поклонити иновацијама у свим областима, запошљавању младих, локалном развоју и јачању цивилног друштва.

Нова Стратегија се поставља на претходну која је покривала период од 2014. до 2017. године. И тада сте подржавали управо ове три области.

– Сматрамо да је важна подршка у овим областима јер се ту налазе највећи изазови на путу Србије ка европским интеграцијама. Неки од њих су управљање јавним финансијама, ефикасна јавна управа, економски развој, укључивање рањивих, маргинализованих група у економске и друштвене токове, транспарентан рад институција, развој цивилног друштва, запошљавање младих и родна равноправност. Наша подршка Србији и њеним грађанима заснована је на континуитету, на вишегодишњем улагању у ове области у којима је потребно радити кроз дужи временски период.

Веоме сте посећени развоју локалних самоуправа. Зашто је то тако?

– Швајцарска је земља директне демократије и развијене локалне заједнице на шта смо као Швајцарци веома поносни. Наша је визија да ту вредност и искуство делимо са земљама у којима смо присутни. Ми дубоко разумемо и препознајемо важност локалне самоуправе за укупан напредак Србије зато што имамо то искуство. Због тога је много наших активности усмерено управо на јачање општина.

Поред Шапца, у Мачванском округу сарађујемо са општинама Богатић, Љубовија и Мали Зворник, са којима радимо у оквиру истог пројекта. Ове три општине имаће прилику да конкуришу и за наградни фонд од Милон општинама и градовима, од Суботице до Новог Пазара и Рапке. Остварили смо одличну сарадњу са институцијама и грађанима. Желимо да у наредне четири године урадим још више, како на локалном, тако и на националном нивоу. Спровођиће се пројекти у области јавних финансија,

Економски развој и запошљавање неки су од приоритета подршке Србији. Шта је до сада урађено на том пољу и какви су планови за наредне четири године?

– Швајцарска снажно подржава запошљавање у бројним локалним самоуправама као и у Београду кроз Научно-технолошко парк. Око четири хиљаде и двеста послова је креирано кроз пројекте у оквиру претходне четири године. У наредним годинама бавићемо се јачањем институција и пословног окружења. Подржаваћемо промоцију трговине, запошљавање младих, дуално образовање и развој приватног сектора. Млади су наша велика циљна група јер на том пољу видимо велики простор за унапређење и рад. Незапосленост је велика, посебно међу младима којима је потребна подршка у подизању њихове конкурентности на тржишту рада. Планирамо обуку за развој њихових стручних вештина за будуће послове. Посебно ћемо обратити пажњу на младе жене, Роме и особе са инвалидитетом. Пружићемо подршку и пословном сектору на плану запошљавања.

и претходних година на развој локалних самоуправа.

О детаљима из нове Швајцарске стратегије сарадње са Србијом, али и значају досадашње донаторске билатералне подршке Швајцарске, институцијама Републике Србије на локалном и националном нивоу, разговарали смо са Урсолом Лојбли, директорком Швајцарске канцеларије за сарадњу у Републици Србији.

Шта представља Швајцарска стратегија за сарадњу са Србијом 2018-2021?

– Нова Стратегија представља наставак подршке коју Швајцарска већ дуги низ година пружа Републици Срби-

ји и претходних година на развој локалних самоуправа. Наша подршка Србији и њеним грађанима заснована је на континуитету, на вишегодишњем улагању у ове области у којима је потребно радити кроз дужи временски период.

– Швајцарска је земља директне демократије и развијене локалне заједнице на шта смо као Швајцарци веома поносни. Наша је визија да ту вредност и искуство делимо са земљама у којима смо присутни. Ми дубоко разумемо и препознајемо важност локалне самоуправе за укупан напредак Србије зато што имамо то искуство. Због тога је много наших активности усмерено управо на јачање општина.

Поред Шапца, у Мачванском округу сарађујемо са општинама Богатић, Љубовија и Мали Зворник, са којима радимо у оквиру истог пројекта. Ове три општине имаће прилику да конкуришу и за наградни фонд од Милон општинама и градовима, од Суботице до Новог Пазара и Рапке. Остварили смо одличну сарадњу са институцијама и грађанима. Желимо да у наредне четири године урадим још више, како на локалном, тако и на националном нивоу. Спровођиће се пројекти у области јавних финансија,

ШВАЈЦАРСКЕ КАНЦЕЛАРИЈЕ ЗА САРАДЊУ У СРБИЈИ

ШАПЦА ПОКАЗАЛЕ СПРЕМНОСТ ЗА САРАДЊУ

Урсла Лојбли на званичној презентацији Стратегије Влади Србије, поред ње на слици с лева на десно: Заменица државног секретара Министарства спољних послова Швајцарске, Кристина Марти Ланг, Амбасадор Швајцарске у Србији, Филип Ге, Државни секретар Министарства државне управе и локалне самоуправе, Иван Бошњак (извор Џорд Магазин)

борбе против корупције, транспарентности рада институција, употребе обновљивих извора енергије, локалног економског развоја, запошљавања. Имамо одличну сарадњу са великим бројем општина и радимо са новим, иновативним активностима.

Присутни сте и у општинама Мачванског округа. Какав је ниво досадашње сарадње?

– Мачвански округ је у претходном периоду успешно конкурисао за подршку кроз пројекте Владе Швајцарске. Институције града Шапца показале су завидан активизам спремност на сарадњу са нама. Кроз пројекат Подршка реформи пореза на имовину остварили смо прву сарадњу са Шапцем. Били смо импресионирани њиховим планом укључивања грађана у процес доношења одлука о томе како ће се користити новац прикупљен кроз порезе и како ће се пратити његово трошење.

Поред Шапца, у Мачванском округу сарађујемо са општинама Богатић, Љубовија и Мали Зворник, са којима радимо у оквиру истог пројекта. Ове три општине имаће прилику да конкуришу и за наградни фонд од Милон општинама и градовима, од Суботице до Новог Пазара и Рапке. Остварили смо одличну сарадњу са институцијама и грађанима. Желимо да у наредне четири године урадим још више, како на локалном, тако и на националном нивоу. Спровођиће се пројекти у области јавних финансија,

агенцијом Подриња, Подгорице и Рађевине, са којом кроз пројекат Подршке регионалном и руралном развоју Србије доприносимо унапређењу производње и квалитета меда не територији Мачве и Колубаре у вредности од сто хиљада швајцарских франака. Општи циљ пројекта је подршка локалним самоуправама у обезбеђивању додатних средстава за спровођење својих надлежности. Очекујемо да ће на овај начин бити обезбеђени предуслови за јачање демократских процеса одлучивања о инвестиционим приоритетима на локалном нивоу (у складу са националним оквиром), као и услови за побољшање квалитета јавних услуга за грађане и приватни сектор.

Неки од пројеката у Мачви баве се маргинализованим, рањивим друштвеним групама.

Веоме смо одлучни у борби против сиромаштва и заговарамо снажно, системско укључивање свих рањивих група у економске и друштвене токове. Наш став је да само друштво које препознаје потребе и потенцијале свих својих грађана јесте истински демократско.

Да ли су новчана средства једини облик билатералне донаторске подршке коју ће Швајцарска пружити Републици Србији кроз нову Стратегију сарадње?

– Поред 95 милиона евра које смо наменили Србији кроз нову Стратегију, подршка ће се пружити кроз експертизу, трансфер знања и искуства, нарочито у областима које ћемо подржати. Подршку ћемо пружити и кроз промоцију демократских вредности по којима је Швајцарска позната. Швајцарска је дугогодишњи, кредибилан и поуздан партнер Србије. Као донатор присутни смо још од 1991. године. У првом периоду наше активности биле су усмерене на хуманитарну помоћ јер је ситуација захтевала такав приступ. Већ дуги низ година смо у позицији донатора и наша сарадња са Србијом је чврста и стабилна. Бројне су швајцарске компаније присутне у Србији, има их преко пет стотина и запошљавају око једанаест хиљада људи. Велика српска дијаспора која живи, ради и доприноси швајцарском друштву додатна је мотивација даљој сарадњи између наше две земље.

У оквиру пројекта Подршка јачању социјалне инклузије у Србији, Швајцарска је у претходном периоду подржала иницијативу за социјалну укљученост у Лозници. Партнер на иницијативи је град Лозница у сарадњи са општинама и градовима, од Суботице до Новог Пазара и Рапке. Остварили смо одличну сарадњу са институцијама и грађанима. Желимо да у наредне четири године урадим још више, како на локалном, тако и на националном нивоу. Спровођиће се пројекти у области јавних финансија,

грамом Уједињених нација за развој (УНДП), Швајцарска је у општинама Мачванског округа радила на унапређењу капацитета и стандарда за интервју ревизију. Циљ овог пројекта је унапређивање капацитета општина да ефикасно, економично и транспарентно управљају јавним средствима. Овај се пројекат спроводи и у другим окрузима Републике Србије и његова укупна вредност износи милион и по швајцарских франака. Остварили смо сарадњу и са Регионалном развојном

ПРЕМИЈЕРА У СУБОТУ У
КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ

Мале приче Великог рата

Књига “Мале приче Великог рата” Милана Богојевића доживеће своје прво представљање публици у суботу у Шапцу. Шапчани ће од 20 часова у Великој сали Културног центра моћи да се упознају са овом, управо изашлом из штампе, збирком прича.

Милан Богојевић своје приче објављује у неколико недељника. Шабац је одабрао за премијерно представљање најновије књиге због тога што се у овом крају на посебан начин чува традиција Првог светског рата. Поред аутора, у суботу ће о књизи ће говорити публициста Предраг Марковић, новинар Михаило Меденица, писац Ненад Милкић и председник Удружења грађана “Церски марш” Божидар Катић.

Промоцију организује УГ “Церски марш” и позива све које интересује овај део српске историје да присуствују промоцији књиге.

ПРЕМИЈЕРА ПРЕДСТАВЕ У
ШАБАЧКОМ ПОЗОРИШТУ

“Какав куплерај”

Поводом премијере представе “Какав куплерај” одржана је конференција за новинаре у Шабачком позоришту. Комад је урађен по тексту Ежана Јоанеску из 1972. године, а режију потписује Иван Вуковић. Представа говори о преиспитивању појединца и друштва након још једне револуције, где се ништа суштински не мења.

– “Какав куплерај” је духовита авантура једног усамљеника. Заправо “Усамљеник” је назив романа по коме је настао позоришни комад. Ежен Јоанеску је осетио потребу да роман пренесе на позорницу. Прича је о човеку који постаје богатији на следник и живот би требао да му буде савршен након тога. Међутим, богатство га још више удаљи од људи. Он, нажалост, до краја представе пропусти све прилике да се споји са неким – рекао је редитељ Иван Вуковић и додао да су током рада на представи покушали да обухвате актуелне друштвене теме.

– Покушали смо да покrijемо моралне, медијске, политичке и многе друге куплераје. У форми која је заправо другачија. Дотакли смо се теме малих људских продавања. Како себе, тако и других. Код нас, нажалост, новац може све да купи што робове, што клонове и то притом са

јаким мало пара. Тако да смо се бавили тиме, да видимо где је та представа данас. Јоанеску је духовит писац и код њега све подлеже смеху, не постоји ништа што је толико свето да не се сме томе насмејати. Не постоји ништа толико важно да не би могло да му се промене темељи и да ли је стварно важно или је то наша митоманија. Он куплерај види на све стране и надам се да смо урадили добру и духовиту представу – рекао је редитељ.

– Годину смо започели врло амбициозно и тако смо наставили. У априлу имаћемо две премијере у нашој продукцији. Прва је поменути подришки комад “Какав куплерај”, у ком поред стандардног шабачког ансамбла у представи игра и гостујућа глумица Миња Пековић. Друга представа је “Бановић Страхиња”, чије прво извођење је такође планирано за месец април - навесо је вл. директора Александар Станковић.

Премијера представе “Какав куплерај” је заказана за 5. април у 20 часова.

М.Ж.